

Nr 39.

Av herr **Forslund m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag för budgetåret 1949/50 till karolinska mediko-kirurgiska institutet.*

I statsverkspropositionen har Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln § 91, punkt 18: 2 ej funnit skäl tillstyrka en av karolinska institutets lärarkollegium gjord framställning rörande anslag å 41 300 kronor för inredning av vissa reservutrymmen i radiopatologiska institutionen vid Konung Gustaf V:s jubileumsklinik i Stockholm. Framställningen bygger på en motivering avfattad av professor Reuterwall och har tillstyrkts av universitetskanslern.

En liknande framställning i samma ärende blev ej heller tillstyrkt i föregående budgetårs statsverksproposition.

Vi anse det synnerligen önskvärt, att ifrågavarande framställning från karolinska institutet blir beaktad. Därest de begärda medlen beviljades, skulle vissa synnerligen aktuella och önskvärda strävanden tillgodoses för att få till stånd en självständig svensk cancerforskning inom ramen för redan befintliga medicinska forsknings- och undervisningsorganisationer.

Kräftsjukdomarna kräva årligen i vårt land cirka 11 000 dödsoffer och utgöra en av de tre främsta dödsorsakerna. Vården av kräftsjuka personer fordrar dyrbara apparater, sjukhus och speciellt tränade läkare (radiologer, kirurger och patologer), och de årliga kostnaderna härför äro mycket stora. Statsmakterna ha hittills beträffande den egentliga sjukvårdens behov och fortsatta utveckling visat stor förståelse, för vilken såväl läkarna som landets kräftsjuka patienter stå i stor tacksamhetsskuld. Då emellertid våra kunskaper om kräftans orsaker och biologiska natur äro ofullständiga och då intet specifikt verkande botemedel ännu står till förfogande, måste alla krafter sättas in på *fortsatt forskning*. Enbart ett fortsättande av den sjukhusvård vi nu kunna erbjuda och därmed förenad undervisning av studerande och läkare är otillräckligt för att nå fram till vidgade kunskaper och nya behandlingsmetoder.

Kräftsjukdomens roll som en förhärjande folksjukdom, som drabbar både unga och gamla, är en hela folkets angelägenhet. Det borde ligga i hela folkets intresse att stödja och taga del av framstegen både vad behandling och forskning beträffar samt att aktivt verka för ett fortsatt framåtskridande i avsikt att bekämpa sjukdomen och reda ut dess orsaker.

Forskningsens främsta mål äro 1) *att* söka utreda de yttre och inre faktorer som leda till normala vävnaders omvandling till elakartade tumörer, 2) *att* med alla till buds stående metoder närmare studera kräftcellernas egenartade byggnad och egenskaper, samt 3) *att* försöka finna nya och bättre behandlingsmetoder. Endast på basen av sådan grundforskning kunna nya upptäckter förväntas, vilka i sin tur kunna leda till bättre diagnostiska metoder, en tidigare diagnostik och bättre behandlingsresultat, d. v. s. att flera kräftsjuka än förut kunna räddas till liv och hälsa.

De till buds stående medlen för sådan forskning bilda ett stort register av metoder från alla medicinska, biologiska, fysikaliska, kemiska och andra forskningsfält. I största allmänhet kunna de olika vägarna indelas i experimentella, kliniska och statistiska. Den experimentella cancerforskningen bildar för närvarande ett oerhört stort område. Under de sista 20 åren ha betydande landvinningar här kunnat göras och det är framför allt från den experimentella forskningen, som vi ha att vänta de epokgörande resultaten. Den kliniska forskningen avser analys av behandlingsresultaten, prövning av nya behandlingsformer, studium av tumörernas allmänna inverkan på organismen m. m. Denna gren är i våra dagar ganska splittrad och kan knappast väntas leda till grundläggande resultat utan medverkan från den experimentella cancerforskningens yrkesmän. De statistiska aspekterna äro av intresse och betydelse för båda forskningsgrenarna men kunna här förbigås. Under nuvarande förhållanden på detta område anses det vara önskvärt, att alla större problem bearbetas av grupper av forskare (»teamwork»), varigenom problemen kunna belysas från olika håll.

Rörande cancerforskningens nuvarande ställning i Sverige förtjäna följande synpunkter beaktande. Klinisk och statistisk forskning är möjlig att bedriva i begränsad omfattning vid våra tre jubileumskliniker. Bristen på utbildad personal och specialiserade kliniska laboratorier samt ännu så länge otillräckliga anslag utgöra dock betydande hinder för denna forsknings fulla utveckling. Sverige har inom detta område väl hävdad sin plats bland övriga kulturländer, men ytterligare effektivisering är nödvändig för att våra kliniker skola kunna hållas i nivå med de utländska. Framförallt kommer den fortsatta utvecklingen att fordra inrättande av nya forskartjänster.

Det experimentella forskningsfältet lämnar däremot för närvarande mycket övrigt att önska. I stort sett kan situationen karakteriseras sålunda: Smärre frågeställningar ha tagits upp till bearbetning av isolerade forskare eller av små grupper av forskare vid karolinska institutet och vid våra universitet. På grund av otillräckliga anslag och teknisk utrustning ha inga större problem kunnat tagas upp till bearbetning. Omöjligheten att inom landet få fortlöpande anslag under längre tid har ställt hinder i vägen och säkerligen avskräckt flera läkare och vetenskapsmän från att ägna sig åt experimentell tumörforskning. Detta förhållande har vidare medfört, att

kontinuiteten inom forskningsområdet icke kunnat upprätthållas, och därmed saknas en enhetligt upplagd och konsekvent genomförd tumörforskning.

Den radiopatologiska institutionen vid radiumhemmet i Stockholm uppfördes helt på bekostnad av Konung Gustaf V:s jubileumsfond och överlämnades till staten 1938. Institutionen förfogar nu över en liten stab, huvudsakligen sysselsatt med rutinarbete, samt en delvis oinredd byggnad. Befintlig forskningsutrustning är sparsam, delvis föråldrad och helt otillräcklig för nutida krav. Utrymmen för forskning ha delvis måst tagas i bruk för den alltmer växande tumördiagnostiska verksamheten. Institutionens djurexperimentella avdelning innehåller endast delvis moderniserade djurstallar, två små laboratorier och ett litet operationsrum. En våning avsedd för 5 laboratorier står fortfarande oinredd — alltså 11 år efter byggnadens överlämnande till staten — och framställningar till statsmakterna om anslag för inredning ha såsom förut nämnts avslagits både i 1948 och 1949 års statsverkspropositioner. På grund därav kan radiopatologiska institutionen, vars ena uppgift är forskning, varken utveckla eller utnyttja sin kapacitet för denna uppgift.

Forskare, som kommit till radiopatologiska institutionen med nya impulser och vilja till arbete, ha i flera fall måst hänvisas till andra institutioner både på grund av bristande utrymmen och brist på vetenskapligt skolade assistenter. Utrymme har endast kunnat ställas till förfogande för docenten i experimentell tumörforskning vid karolinska institutet. Av samma skäl som ovan nämnts har denne haft stora svårigheter att få behålla medarbetare, vilka hellre ägnat sig åt annan verksamhet, där utvecklingsmöjligheterna varit större.

Fonder administrerade av karolinska institutet (Bröderna P. A. Ljungbergs fond), svenska läkaresällskapet (Lotten Bohmans fond), cancerföreningen i Stockholm och jubileumsfonden hava under årens lopp efter bästa förmåga frikostigt stött experimentell och klinisk kräftforskning. Dels på grund av de stora kostnader, som voro förenade med uppförandet av jubileumsklinikerna och dessas utrustning, och dels på grund av det försämrade ränteläget under senare år ha emellertid de två sistnämnda fondernas möjligheter till utdelning av anslag blivit hårt beskurna. Dessa fonder se sig för närvarande icke i stånd att helt bekosta genomförandet av större arbetsuppgifter. En följd av detta är bland annat, att forskarna mista möjligheten till längre tids studier, och därmed kan ingen ändamålsenligt driven och ledd tumörforskning slå rot och utvecklas inom landet.

Under de sista tre åren har ett forskningsprogram av större omfattning planlagts och påbörjats vid radiopatologiska institutionen. Detta program avser att belysa en av tumörcellernas mest fundamentala egenskaper, nämligen deras förmåga att förstöra omgivande normala vävnader. Detta växtsätt utgör ett ännu ej närmare studerat fenomen, som är av stor klinisk och

vetenskaplig betydelse. Programmet innefattar ett samarbete mellan olika specialister dels vid fysikalisk-kemiska institutionen i Uppsala och dels vid Carlsbergfondens laboratorium i Köpenhamn. Undersökningar av denna art ha tidigare icke utförts. Arbetets planläggning, de tillgängliga instrumentella resurserna samt de ifrågavarande forskarnas kvalifikationer inge förhoppningar om värdefulla resultat. För arbetets genomförande fordras emellertid i första hand att ökat utrymme kan beredas vid radiopatologiska institutionen.

Detta forskningsprogram innebär för landets del, att vi skulle kunna få till stånd en fortlöpande tumörforskning inom ramen för radiumhemmets och karolinska institutets organisationer, att förutsättning skapades för en kontinuerlig undervisning inom den experimentella tumörforskningen, att kontakten med utländska forskare kunde uppehållas på ett bättre sätt än tidigare skett, att de nya landvinningarna från utlandet lättare och snabbare skulle kunna tillgodogöras och prövas inom landet, samt att nuvarande kliniska cancerforskning finge ett nödvändigt komplement i form av en avdelning för experimentell tumörforskning.

Det gäller således att anvisa ett engångsanslag till inredning av den för forskning avsedda våningen i radiopatologiska institutionen. Den befintliga personalen anses vara tillräcklig. Alla för driften erforderliga kostnader tillgodoses av fondmedel. För närvarande framställas inga ytterligare önskemål rörande anslag för driften, men det har framhållits att längre fram, då resultaten bättre kunna överblickas, behov kan komma att föreligga av en heltidsanställd föreståndare för laboratoriet och en assistent.

Den aktuella situationen på kräftforskningens område fordrar således statsmakternas intresse och stöd. Om det begärda anslaget icke kan erhållas, torde med största sannolikhet nyssnämnda forskningsprogram icke kunna genomföras och därmed omöjliggöres utvecklingen av en viktig länk inom nutida experimentell medicinsk forskning.

Under återopande av det ovan anförda få vi därför hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av åttonde huvudtiteln, § 91, punkt 18: 2, måtte bevilja ett engångsanslag å 41 300 kronor för iordningställande av den ännu oinredda våningen vid radiopatologiska institutionen i enlighet med vad ovan anförts.

Stockholm den 22 januari 1949.

Albert Forslund.

Karl Wistrand.

Anna Sjöström-Bengtsson

Gärda Svenson.

Ingrid Osvald.